

суб'єкт військових злочинів наступним чином: спеціальний суб'єкт військових злочинів – це громадяни України, які досягли 18-річного віку (або іншого, передбаченого Законом) і придатні за станом здоров'я для проходження військової служби, призвані на військову службу у Збройні Сили України та інші військові формування на основі Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу", які проходять її у відповідності до Положення про проходження військової служби та військових статутів, а також військовозобов'язані та резервісти під час проходження військової служби або військових зборів.

Література

1. За військові злочини порушено понад тисячу кримінальних справ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/26553407.html>
2. Колодяжний М. Г. Кримінологічна характеристика військових злочинів в Україні / М. Г. Колодяжний // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. – Харків: Право, 2013. – Вип. 26. – С. 109-117.
3. Власов И. С. Преступления против советского социалистического правосудия: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / И. С. Власов. – М., 1964. – 15 с.
4. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25 березня 1992 року № 2232-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>

УДК 343.985.3 (043.2)

Грекова Л. Ю., асистент,
Сидорова К. І., Овдєєва Г. Г., студентки,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПІДХОДУ ЩОДО ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ РІЗНИХ ВІКОВИХ КАТЕГОРІЙ

Неповнолітні особи є однією з найбільш незахищених соціальних груп, яка потребує підвищеної уваги з боку суспільства та держави. Особливого значення набуває питання забезпечення прав та законних інтересів неповнолітніх, які стали учасниками кримінального судочинства.

Певні особливості проведення слідчих дій, зокрема допиту, за участю неповнолітніх досліджені в наукових працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених таких як Брусиловський А. Є., Гуковська Н. І., Черних Е. А., Скичко О. Ю., Журавель В. А., Весельський В. К., Богинський В. Є., Рижаківа А. Г. та інші.

Згідно з п.п. 11, 12 ч. 1 ст. 3 КПК України малолітня особа – це дитина до досягнення нею 14 років. Неповнолітня особа – це малолітня особа, а також дитина у віці від 14 до 18 років [1, с. 9].

Допит малолітньої, неповнолітньої особи проводиться відповідно до вимог ст. 224, 226 КПК України.

При аналізі змісту ч. 1, 2 ст. 226 КПК України ми звернули увагу на відсутність диференційованого підходу до допиту неповнолітніх різних вікових категорій.

Відповідно до ст. 226 КПК України допит малолітньої особи проводиться обов'язково у присутності законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря. Що стосується часу допиту неповнолітнього, то ч. 2 ст. 226 КПК України зазначає, що такий допит не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом – понад дві години на день. При цьому закон не встановлює тривалості перерви під час допиту неповнолітньої особи.

На нашу думку, на законодавчому рівні було б доцільним підкреслити вимоги щодо терміну допиту неповнолітніх осіб різних вікових категорій у зв'язку із певними особливостями психічного розвитку дитини різного віку.

Науковці відзначають, що кожному віковому періоду розвитку дитини притаманне різне коло спілкування, різні види основних потреб, взаємовідносин з оточенням, ціннісні орієнтації, мінливі рівні соціального інтелекту тощо. Всі ці фактори суттєво впливають на свідомість такої особи, поведінку, ставлення до подій що відбуваються. Тому поведінка дитини під час допиту визначається, насамперед, віковими, інтелектуальними, психічними особливостями його особистості [2, с. 436].

Тривалість допиту неповнолітніх, особливо малолітніх, не може бути єдиною для всіх вікових категорій, вона повинна враховувати і завдання, які стоять перед правоохоронними органами, і індивідуально-психологічні, вікові особливості допитуваних. На думку М.М. Коченова та Н. Р. Осипової, продуктивно можуть давати показання: діти 3-5 років приблизно 15-20 хвилин, діти 5-7 років у межах 20-25 хвилин, діти 7-10 років – від 25 до 35 хвилин. Щодо дітей із вадами розумового розвитку, то очевидно, що термін їх допиту має бути ще меншим. Якщо за цей час не вдалося з'ясувати необхідні відомості, обов'язково потрібно зробити перерву у допиті. Оскільки, як зазначають вчені, після двох періодів допиту продуктивність інтелектуальної діяльності дітей знижується [2, с. 437], то доцільним було б продовжити цю слідчу дію наступного дня.

Підтримуємо точку зору, що опитування дітей про загибель близьких людей, убивства, нанесення тілесних ушкоджень вимагає особливого такту й повинне бути припинено, як тільки слідчий, або присутні під час опитування батьки або спеціаліст помітять, що поставлені перед дитиною питання викликають у неї сильне хвилювання [3].

Крім того, підхід до запрошення педагога для участі в допиті неповнолітнього також повинен бути диференційованим. Допит малолітніх доцільно проводити за участю педагога дошкільного виховного закладу, чи викладача початкових класів, а допит учнів молодших і старших класів за участю відповідних педагогів.

Вважаємо, що передбачення диференціації підходів щодо допиту неповнолітніх різних вікових груп у Кримінальному процесуальному кодексі України має бути необхідною складовою роботи законодавця, що сприятиме підвищенню рівня захисту прав неповнолітніх у кримінальному процесі.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т. 1 / За ред. О. М. Бандурка, Є. М. Блажівського, Є. П. Бурдоля та ін. – Х.: Право, 2012. – 768 с.

2. Юридична психологія: підручник / В. В. Романов. – М.: Юрист, 1998. – 484 с.

3. Вальчук В. Рекомендації для працівників правоохоронних органів щодо проведення опитування (допиту) дітей, які постраждали від насильства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mvs.gov.ua/mvs/control/volyn/uk/publish/printable_article/131380;jsessionid=B0337869848BC4DA481D925C55CA0254.

3. Первый национальный конгресс юристов украинской авиации о взаимозависимости воздушного и криминального права. Материалы. – Спб: «Образовательный центр «Советникъ», 2012. – 284 с.

УДК 343

Кедик В. П., аспірант,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна

КОЛІЗІЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ТА ПЕРСОНАЛЬНОГО ПРИНЦИПУ

Фундаментальним принципом кримінального права, що відображає справедливість, являється той факт, що ніхто не може бути двічі притягнений до кримінальної відповідальності за той самий злочин (*non bis in idem*).

Як зазначив О. В. Наумов, що справедливість в кримінальному праві виражається у можливості тільки однократної відповідальності за один злочин, вона «акумуляє» в собі інші важливі принципи – всі вони характеризують в собі певний аспект справедливості в кримінальному праві. Таким чином, справедливість можна розглядати як узагальнюючий принцип [1, с. 52].